

ez némely egyetem számára túl magas, ezért kilépett a testületből.

Az egyes könyvtárak és munkatársaik aktív szerepet játszottak a Library Association, az Aslib és más szervezetek (pl. CURL = Consortium of University and Research Libraries) munkájában. A legélethez közelebbieknek a gépesítést célzó kooperációs körök bizonyultak, amelyek kereskedelmi társulásokká váltak, s szolgáltatásokat és kulcsrakész rendszereket kínálnak megvételre.

Az egyetemi könyvtárak részt vesznek a helyi és regionális szintű kooperációban is. Egymás diákjait és tanárait használókként fogadják, s a Nemzeti Egészségügyi Szolgálat anyagi hozzájárulásával egyes könyvtárak vonzáskörzetük orvosait is ellájták. Van, ahol az egyházi könyvtárak kezelését vállalták. Több megegyezés született az UGC bátorítására a könyvtári tevékenység összehangolására, gyűjtemények áttelepítése, összevonása céljából. 1986-ban a LISC helyi könyvtári és információs tervek kidolgozását javasolta; ezekben az egyetemi könyvtárakat is tekintetbe vették.

Utóirat

Ebben az évtizedben az egyetemi könyvtárak politikai, ideológiai és gazdasági oldalról egyaránt támadásoknak voltak kitéve. Szikárabbakká és edzet-

tebbekké váltak, hogy könnyebben megbirkózhassanak a zord gazdasági környezet hatásával. A túlélés érdekében hatékonyabban kell dolgozniuk. A régi típusú könyvtárigazgatókat fiatalabb, realista gondolkodású menedzserek váltották fel, akik jobban felkészültek a nehéz gazdasági, személyzeti és fejlesztési döntések meghozatalára. Ez nem jelenti azt, hogy nem törődnek a rájuk bízott gyűjtemények értékeivel; ők is kötelességüknek tartják, hogy anyaintézményük és a nemzet számára megőrizzék azokat. Ugyanakkor partnerei azoknak az egyetemi vezetőknek, akik állandóan a ráfordítás-haszon arányát vizsgálják az intézmény minden területén.

A könyvtáros ma már több, mint a könyvek őrzője; hozzáférhet a világon bárhol található információkhoz. A könyvtárközi kölcsönzést fokozzák az online információs adatbázisok, s az információ és a nyomtatott könyv közelebb került egymáshoz. Egyes intézményekben pedig már meg is valósult a számítógépes könyvtári központ eszménye.

/RODGER, E. M.: Progress in documentation. British university libraries 1977–1987: Some observations on the challenges of declining resources. = Journal of Documentation, 44. köt. 4. sz. 1988. p. 346–378./

(Papp István)

A számítógépes információkeresés helyzete Kínában

Az 1970-es évek közepétől gyors fejlődésnek lehetünk tanúi Kínában. Csaknem valamennyi kínai tartományban létrehozta offline üzemmódú számítógépes információkereső rendszereket, amelyek SDI (szelektív információterjesztési) szolgáltatásai széles körben vehetők igénybe. Jelenleg mintegy 16 000 ilyen szolgáltatás üzemel, amelyeket 160 számítógép lát el, s 3000 előfizetőjük van.

1980-tól kezdve 17 városban 33 terminál működik, amelyekről online kapcsolat létesíthető az amerikai Dialog és Orbit, valamint az európai ESA-IRS szolgáltatóközpontokkal, továbbá az amerikai DMS adatbázis-készítő intézménnyel. Az online keresések teljes száma már meghaladta a 20 000-et.

Komoly erőfeszítéseket tesznek a hazai online szolgáltatások fejlesztésére is. Az állam mintegy 8 millió dollárt fordított erre a célra. 40 terminálról mintegy 4 millió tétel kereshető online a hazai készítésű adatbázisból. 54 műszaki és tudományos adatbázist importálnak 26 dokumentumkategóriában. A dokumentumok teljes száma 30 millió. (Nem derül ki a leírásból, hogy a hazai adatbázis milyen nyelvű és tematikájú. Az sem tudható meg, hogy az importált adatbázisok online kereshetők-e, és hogy van-e kapcsolat a hazai és importált adatbázisok között. — A ref.)

1974-ben a számítógépes információkeresés megszervezését szakmai tezaszaurusok készítésével kezdték el. Jelenleg 17 ilyen van. Az évek során néhány száz kísérleti mikroszámítógépes keresőrendszert létesítettek. A kínai Távközlési Minisztérium Tudományos és Műszaki Intézetének mikroszámítógépes rendszere egy mikrofilm-lapos rendszerrel van összekapcsolva, amely a mikroszámítógépes visszakeresést a korszerű dokumentumtárolással kombinálja.

Gyors adatbázis-építési programba is belekezdtek, köztük az első az angol nyelvű *Chinese University Journal Abstracts* (kínai egyetemi folyóiratcikk-kivonatok) géppel olvasható változata. A Wuhan Egyetem nyelvészeti adatbázist létesített, amely ma 8 millió szót tárol, és mind nyelvelemzésre, mind szógyakorosság-kutatásra alkalmas. Jelenleg 31 adatbázis készült el, ill. áll készítés alatt. (Nem ismeretes, hogy ezek milyen kapcsolatban vannak a fentebb említett hazai, ill. importált adatbázisokkal. — A ref.)

1981 óta öt nemzeti számítógépes információkeresési szimpóziumot tartottak Kínában, ahol 700-nál többen vettek részt, és 400-nál több előadás hangzott el. 1985-ben nemzetközi online konferenciát tartottak Pekingben.

A fejlődés problémái

Bármennyire is gyors fejlődésnek lehettünk tanúi, számos problémával találkozunk. Nincs átfogó terv a számítógépes információkeresés országos méretű kiterjesztésére, sürgető, megoldásra váró feladat egy országos számítógépes adatátviteli hálózat kialakítása és a jelenleg szétszórtan működő rendszerek koordinálása. A számítógépes keresés lehetősége főleg a nagy városokban, Pekingben és Sanghajban koncentrálódik, de a határövezetekben pl. semmiféle számítógépes keresési lehetőség nincs.

Az együttműködés hiányáért részben az állami adminisztratív rendszer a felelős. Például a helyi tudományos és műszaki intézeteket állami főhatóságok irányítják, az országos intézmények pedig az Állami Tudományos Bizottság felügyelete alá tartoznak. A nyilvános könyvtárak a Kulturális Bizottsághoz, az egyetemi könyvtárak viszont az Állami Oktatási Bizottsághoz tartoznak. Mindez zárt, autonóm rendszerek kialakulásához vezetett, ami nagymértékben akadályozza egy országos számítógépes információkereső rendszer létrehozását. Problémák vannak a külföldi technika túlföldi lelkes importjával is, ami nem minden esetben felel meg a hazai igényeknek.

Nincsenek pontos adatok a felhasználói igényekről. A számítógépes információkeresés igénybevétele inkább véletlenszerű, mint következetes szervezés eredménye, ami azt mutatja, hogy a felhasználók nincsenek tisztában a módszer gazdasági előnyeivel. Sokan annyit elismernek, hogy ezzel idő takarítható meg, mert online keresés révén azonnal hozzá lehet jutni a keresett információhoz, de a módszer gazdasági hatékonyságáról nem mindig vannak meggyőződve. Ennek eredménye, hogy sok szolgáltatóhely ráfizetéssel működik. Jelenleg ezeket az állam támogatja, azonban erre hosszú távon nem szabad berendezkedni.

A szakértelemben is hiány mutatkozik. Van ugyan elegendő információs szakember, de kevés matematikus, számítástechnikai és rendszertechnikai szakember mozgósítható információkeresésre. Sajnos, az egyetemi elméleti kutatók és a gyakorlati szolgáltató szakemberek között minimális a kommunikáció. A számítógépes keresőszoftver még kísérleti szakaszban van. A szolgáltatás ára szolgáltatóhelyenként változó, és csak szimbolikusnak tekinthető, mert a tényleges költségekhez nem sok köze van.

Előretétekintés

Adatbázisainkat jelenleg főleg külföldről importáljuk. Ez a helyzet valószínűleg sokáig így marad, mert az adatgyűjtés és a dokumentumok egységesítése még várat magára. A felhasználók adatbázisainkból a dokumentumok címét és kivonatát tudják kinyomtatni, a teljes dokumentumokhoz így nem juthatnak hozzá. A Dialogon, az Orbiton és az ESA-IRS-en keresztül hozzáférhetnek teljes dokumentumokhoz is, ez azonban meglehetősen drága. A dokumentumok valójában megvannak az országban, de a szervezés nem olyan, hogy online keresés alapján a felhasználók hozzájuk férhessenek.

A kínai nyelvű információkeresés igen nehéz az importált keresőszoftverekkel. Számos technikai nehézséget kell leküzdeni a kínai karaktereket keresni képes rendszer létrehozásához. Az eddigi próbálkozások inkább a kínai jelek bevitelének megoldására irányultak, meglehetősen elhanyagolva a keresőrendszer fejlesztését. Az országos gazdasági helyzet megköveteli, hogy gazdasági adatbázisokat hozzanak létre, miközben továbbfolyik a kínai nyelvű adatbázisok fejlesztése. Ugyancsak lényeges az egyéb irányú fejlesztések támogatása, például az automatikus nyelvi rendszerek, a szakértő rendszerek és az optikai távközlés területén. További feladat a mikroszámítógépek és a szolgáltató nagyszámítógép összekapcsolási módjának kifejlesztése.

A legfontosabb teendő a mai helyzetben egy átfogó információpolitika kialakítása, beleértve az állam, a helyi szervek összehangolt munkáját és egy országos hálózat kifejlesztését. Korszerű irányítási módszereket kell alkalmazni az ország számítógépes információkereső tevékenységének szervezésére és üzemeltetésére, a megfelelő szakemberek képzésére. Ugyancsak szükség van korszerű költségelemző és árképző rendszer bevezetésére. Kínában ma több mint 100 000 mikroszámítógép üzemel, tehát jelentős anyagi feltételek segítik egy jövőbeli országos online információs hálózat kiépítését.

/BING, W.: Computer informational retrieval in China: current situation and future trends. = Online Review, 12. köt. 3. sz. 1988. p. 179–181./

(Roboz Péter)

Számítógépes információs rendszerek Kínában

A "kulturális forradalom" elmúltával és az 1978-ban meghirdetett gazdasági reform óta Kína nyitott a világra, kereskedelmi, műszaki és kulturális kapcsolatai dinamikusan fejlődnek. Fontos szerepet játszik a nemzetközi gazdasági életben, s mint a legtöbb fejlődő ország, a számítástechnika beve-

zetését alapvetőnek tekinti a társadalmi-gazdasági állapotok fejlesztése szempontjából. A kereskedelmi szervezeteknél pedig különösen nagy jelentősége van a számítástechnikának, ill. az erre alapozott információs rendszereknek. Kína jelentős összegeket fordít a számítógépes információs rendszerekhez